

Enheten för kemisk livsmedelssäkerhet/Sektionen för livsmedlens sammansättning

Anvisning om tillsynen över skyddade beteckningar för livsmedel

Anvisning om tillsynen över skyddade beteckningar för livsmedel

1 Beskrivning av systemet för skydd av beteckningar

Systemet med skyddade beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel har varit i kraft i hela Europeiska gemenskapen sedan år 1993. Syftet med systemet är att skydda livsmedel och jordbruksprodukter mot missbruk av deras etablerade beteckning.

Beteckningsskyddet (registreringen av beteckningen) gäller vanligen sådana produkter, som till sina egenskaper avviker från motsvarande livsmedel som framställts på annat håll eller som traditionellt framställts eller producerats inom ett visst område eller med en viss framställningsmetod i mer än 30 års tid.

Endast flera producenter tillsammans eller en organisation som representerar dessa kan ansöka om skydd av en beteckning. En enskild producent kan inte ansöka om beteckningsskydd för sin produkt annat än i undantagsfall.

Registreringen av beteckningen är en tvåstegsprocess som består av behandling på nationell nivå och behandling på gemenskapsnivå. Ansökan lämnas till Livsmedelsverket som arrangerar en nationell utredning och utgående från den fattar beslut i saken. Därefter levereras ansökan till kommissionen som behandlar ansökan på gemenskapsnivå och registrerar beteckningen.

Hittills har över 1300 produkter beviljats beteckningsskydd inom EU:s område. Bland de skyddade produkterna utgör ostarna den största gruppen, efter dem följer frukter och grönsaker, kött och köttprodukter jämte olivoljor. En del av de skyddade beteckningarna är kända endast på nationellt plan, medan en del är kända på olika håll i världen. Alla är ändå åtminstone inom sitt område ryktbara och viktiga produkter. Mest skyddade produkter finns det i Frankrike och Italien. Efter dem följer Portugal, Spanien och Grekland. Alla dessa länder har långa traditioner i fråga om det nationella skyddet av deras lokala livsmedel redan innan EU:s system för skydd av beteckningar trädde i kraft.

Skyddade beteckningar får användas endast på de villkor som framförts i produktspecifikationerna i ansökan om registrering av produkter med skyddad beteckning. Det är möjligt att i efterhand uppdatera produktspecifikationen, om instansen som ansökt om beteckningsskydd vill precisera den eller ändra den till några delar.

Med tanke på förhandskontrollen ska företagaren lämna en anmälan till livsmedelstillsynsmyndigheten med den beteckningsskyddade produktens namn och

Enheten för kemisk livsmedelssäkerhet/Sektionen för livsmedlens sammansättning

Anvisning om tillsynen över skyddade beteckningar för livsmedel

framställningsplats innan den beteckningsskyddade produkten släpps ut på marknaden. Tillverkarna till beteckningsskyddade livsmedel som redan fanns på marknaden i början av år 2015 ska lämna en anmälan före utgången av år 2015.

1.1 Författningarna om beteckningsskydd

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1151/2012 om [kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel](#)
- Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 668/2014 om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1151/2012 om [kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel](#)
- [Livsmedelslagen](#) 23/2006, 9, 54 d och 54 e §
- Jord- och skogsbruksministeriets förordning 1153/2014 om [registrering av namnskyddade produkter och anmälan om framställning av registrerade namnskyddade produkter](#)
- Meddelande från kommissionen – [Riktlinjer för märkning av livsmedel som innehåller ingredienser med ursprungsbeteckningar \(SUB\) och skyddade geografiska beteckningar \(SGB\) \(2010/C 341/03\)](#).

1.2 System för skydd av beteckningar

Det finns tre olika skyddssystem. Två av dem, skyddad ursprungsbeteckning (**SUB**) och skyddad geografisk beteckning (**SGB**), begränsar framställning och/eller produktion av produkten enbart till dess traditionella geografiska område. Det tredje skyddssystemet, garanterad traditionell specialitet (**GTS**), skyddar åter produktens traditionella framställningsmetod och ingredienser.

1. Skyddad ursprungsbeteckning (SUB)

Produktion, bearbetning och beredning av produkten ska ske inom ett visst geografiskt område. Produktens kvalitet eller egenskaper beror i väsentlig grad på det geografiska området i fråga, såsom på en råvara som producerats där.

Av finländska produkter har Lapin Puikula (1997) (lappländsk mandelpotatis), Lapin Poron liha (2009) (renkött från finska Lappland), Lapin Poron kuivaliha (2010) (torkat renkött från finska Lappland), Lapin Poron kylmäsavuliha (2011) (kallrökt renkött från finska Lappland och Kitkan viisas (2013) (siklöja fångad i sjöarna i höglandsområdet i Koillismaa) skyddats som ursprungsbeteckningar.

Enheten för kemisk livsmedelssäkerhet/Sektionen för livsmedlens sammansättning

Anvisning om tillsynen över skyddade beteckningar för livsmedel

Exempel på europeiska produkter: osten Parmigiano Reggiano (parmesanost) (Italien), osten Danablu (Danmark), osten Feta (Grekland), osten Roquefort (Frankrike), osten Gorgonzola (Italien), Prosciutto di Parma (parmaskinka) (Italien), Prosciutto di Carpegna (Italien), Prosciutto di Modena (Italien), pistaschmandlarna Pistacchio verde di Bronte (Italien), olivoljan Huile d'olive de Nice (Frankrike), balsamvinägern Aceto Balsamico Tradizionale di Modena (Italien).

2. Skyddad geografisk beteckning (SGB)

Antingen produktion, bearbetning eller beredning av produkten ska ske inom ett visst geografiskt område, som ger produkten dess kvalitet, rykte eller andra egenskaper. En del av råvarorna till produkten kan införas från områden utanför detta område.

Av finländska produkter har Kainuun rönttönen (2008) (traditionell pirog från Kajanaland) och Puruveden muikku (2013) (siklöja fångad i sjön Puruvesi i den nordöstra delen av Saimens vattenområde) skyddats som geografisk beteckning.

Exempel på europeiska produkter: Navarrasparris (Spanien), Ardennerskinka (Belgien), Schwarzwaldskinka (Tyskland), Connemara Hill Lamb (Irland), pumpafröoljan Steirisches Kurbiskeröl (Österrike), Aachenpepparkakor (Tyskland), Lybeckmarsipan (Tyskland).

3. Garanterad traditionell specialitet (GTS)

Med skyddet garanterad traditionell specialitet (GTS) hänvisas inte till produktens ursprung, utan man vill framhäva produktens traditionella sammansättning och produktionsmetod. En GTS-skyddad produkt kan framställas var som helst inom EU-området, men produkten skall framställas enligt den registrerade framställningsmetoden användande de råvaror som nämnts i produktspecifikationen.

Enheten för kemisk livsmedelssäkerhet/Sektionen för livsmedlens sammansättning

Anvisning om tillsynen över skyddade beteckningar för livsmedel

Av finländska produkter har Sahti (2002) (hembryggt öl från Tavastland), Kalakukko (2002) (limpa med inbakad fisk) och Karjalanpiirakka (2003) (karelsk pirog) skyddats som garanterade traditionella specialiteter.

Exempel på europeiska produkter: osten Mozzarella, korven Falukorv, Serranoskinkan (Jamon serrano).

1.3 Förteckning över produkter med skyddad beteckning

I databasen DOOR på EU:s webbplats finns en [uppdaterad förteckning över produkterna med skyddad beteckning](#).

Förteckningen upptar

- registrerade produkter
- produkter, vilkas registreringsansökan publicerats (medlemsstaterna kan komma med invändningar till kommissionen inom sex månader)
- produkter, vilkas registreringsansökan inte ännu publicerats.

Produkter kan sökas utgående från landet, produkttypen, den registrerade beteckningen eller den beteckning som förekommer i ansökan (produkter som ännu inte registrerats).

Av den ovan nämnda länken framgår också produkternas specifikationer, i vilka produkternas framställningsmetod och andra faktorer som påverkar särdragen beskrivits. Om det i slutet av produktspecifikationen finns en länk till den egentliga godkända ansökan eller den är tillgänglig på annat håll, ska den användas i tillsynen.

2 Tillsynen över produkter med skyddad beteckning

Tillsynen över användningen av en registrerad beteckning och registreringsvillkoren utövas av Livsmedelsverket och övriga myndigheter som avses i livsmedelslagen (23/2006), för alkoholdryckernas del av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira.

Enheten för kemisk livsmedelssäkerhet/Sektionen för livsmedlens sammansättning

Anvisning om tillsynen över skyddade beteckningar för livsmedel

Ovan nämnda myndigheter svarar för tillsynen över skyldigheterna gällande beteckningsskydd i enlighet med kontrollförordningen (882/2004/EG).

Nedan beskrivs vilka faktorer man särskilt ska fästa uppmärksamhet vid i tillsynen över beteckningsskydd.

2.1 Tillsynen över produkter som beviljats skydd som ursprungsbeteckning (SUB) och geografisk beteckning (SGB)

2.1.1 Finska produkter

I tillsynen ska särskilt ses till att dessa i Finland registrerade produkter, vilkas överensstämmelse med specifikationen det är möjligt att påverka, uppfyller kraven i specifikationerna i fråga om produktbeskrivningen, det geografiska området, beviset på ursprung och framställningsmetoden.

Lapin Puikula (SUB)

Då potatis med beteckningen Lapin Puikula saluhålls ska säkerställas att den producerats och förpackats i Lappland och representerar potatissorten i fråga.

Skyddet gäller endast beteckningen Lapin Puikula och potatis med enbart beteckningen Puikula kan således produceras och förpackas också på annat håll än i Lappland.

Lapin Poron liha (SUB)

Då renkött med beteckningen Lapin Poron liha saluhålls skall säkerställas att köttet producerats, styckats och förpackats i det finska renskötselområdet. Enligt renskötsellagen (848/1990) omfattar området forna Lapplands läns område, med undantag av städerna Kemi och Torneå samt Keminmaa kommun, och av forna Uleåborgs län Hyrynsalmi, Kuivaniemi, Kuusamo, Pudasjärvi, Suomussalmi, Taivalkoski och Yli-Ii kommuner samt de områden av Puolanka, Utajärvi och Yli-Iiminki kommuner som ligger norr om Kimminge älv och landsvägen Puolanka- Hyrynsalmi. Renkött med beteckningen Lapin Poron liha kan saluhållas som hela kroppar, halva kroppar och kvartsparter och förpackat som slaktkroppar och delar av slaktkroppar. En mer detaljerad [beskrivning finns i specifikationen](#).

Skyddet gäller enbart beteckningen Lapin Poron liha.

Enheten för kemisk livsmedelssäkerhet/Sektionen för livsmedlens sammansättning

Anvisning om tillsynen över skyddade beteckningar för livsmedel

Lapin Poron kuivaliha (SUB)

Lapin Poron kuivaliha består av hela muskler och delar av muskler av ren. Slutprodukterna är 1-5 cm tjocka och 10-20 cm långa bitar eller skivor i varierande form. Produkternas vikt varierar mellan etthundra och några hundra gram. Lapin Poron kuivaliha produceras, bearbetas och förpackas inom det finska renskötselområdet. En mer detaljerad [beskrivning finns i specifikationen](#).

Skyddet gäller enbart beteckningen Lapin Poron kuivaliha.

Lapin Poron kylmäsavuliha (SUB)

Lapin Poron kylmäsavuliha består av rökta hela muskler och delar av muskler av ren. Det tar omkring en vecka för Lapin Poron kylmäsavuliha att mogna, genom rökning och avdunstning i kallrökningsrum eller rökskåp. Röken kommer från långsambrinnande spån av al, björk eller en. Lapin Poron kylmäsavuliha produceras, bearbetas och förpackas inom det finska renskötselområdet. En mer detaljerad [beskrivning finns i specifikationen](#).

Skyddet gäller enbart beteckningen Lapin Poron kylmäsavuliha.

Kitkan viisas (SUB)

Beteckningen Kitkan viisas används för siklöja fångad i sjöarna i höglandsområdet i Koillismaa. Eftersom siklöjan är liten hårdnar inte dess ben, utan de förblir mjuka. En mer detaljerad beskrivning i specifikationen [beskrivning finns i specifikationen](#).

Fisken måste fångas inom ett bestämt geografiskt område som definierats i specifikationen. För att garantera kvaliteten måste också den inledande hanteringen ske inom samma geografiska område. Till den inledande hanteringen hör rensning och nedfrysning av fisken. Kitkan viisas kan urskiljas från andra siklöjor på den mindre storleken och de mjuka benen.

Kainuun rönttönen (SGB)

I tillsynen ska säkerställas att produkten framställts i enlighet med den metod som beskrivs i [specifikationen](#) i ansökan om registrering och att framställarens produktionsställe ligger i landskapet Kajanaland.

Puruveden muikku (SGB)

Beteckningen Puruveden muikku används om siklöja (*Coregonus albula*) fångad i sjön Puruvesi i den nordöstra delen av Saimens vattenområde. Jämfört med annan siklöja är

Enheten för kemisk livsmedelssäkerhet/Sektionen för livsmedlens sammansättning

Anvisning om tillsynen över skyddade beteckningar för livsmedel

den klart mer silverfärgad. Puruveden muikku måste fångas inom ett bestämt geografiskt område. Fisket får ske med not, ryssja eller nät: [specifikationen](#).

2.1.2 Produkter som registrerats på annat håll i EU (SUB och SGB)

I tillsynen ska säkerställas att produkter som registrerats i andra länder inte framställs i Finland. Det är då främst ostar; såsom osten Parmigiano Reggiano, osten Danablu, osten Feta, osten Roquefort och osten Gorgonzola som kommer på fråga. I tillsynen ska också ingripas i uppdagade motstridigheter mellan produktens beteckning och den angivna eller sannolika framställningsplatsen.

Till andra beteckningar än sådana som beviljats skydd kan inte fogas hänvisningar till en skyddad beteckning eller till exempel uttryck av följande typ: "kvalitet", "typ", "metod", "producerad på samma sätt som", "efterapning av". Sålunda är t.ex. ost av typen Feta inte en tillåten beteckning på ett livsmedel, utan beteckningen ska bildas till exempel enligt användningsändamålet, såsom "salladsost".

Begränsningarna som hänför sig till bearbetningen (styckning, rivning och förpackning) av SUB-skyddade ostar ska kontrolleras av specifikationen på produkten i fråga. Styckning av osten Parmigiano Reggiano har till exempel först varit förbjudet utanför framställningsområdet, men numera är det tillåtet.

2.1.3 Tillsynen över produkter som beviljats skydd som garanterad traditionell specialitet (GTS)

Karjalanpiirakka

I tillsynen ska säkerställas att produkten framställts i enlighet med den metod som beskrivs i [ansökan](#) om registrering.

Vid framställning av karjalanpiirakka eller karelsk pirog kan användas endast de råvaror som beskrivs i ansökan och framställningsmetoden skall till alla delar motsvara kraven i ansökan om registrering. Om en pirog inte uppfyller de ovan nämnda kraven, skall t.ex. beteckningen "riisipiirakka" (rispirog) användas.

Kalakukko

I tillsynen ska säkerställas att produkten framställts i enlighet med den metod som beskrivs i [ansökan](#) om registrering.

Enheten för kemisk livsmedelssäkerhet/Sektionen för livsmedlens sammansättning

Anvisning om tillsynen över skyddade beteckningar för livsmedel

Skyddet gäller enbart beteckningen "kalakukko", inte beteckningarna "muikkukukko", "ahvenkukko", "lanttukukko" etc.

2.1.4 EU-loggorna och hur de används

För sådana produkters del, som släppts ut på marknaden efter 4.1.2016 är symbolen (loggan) som påvisar beteckningsskyddet obligatorisk. Omnämningarna "skyddad ursprungsbeteckning", "skyddad geografisk beteckning" och "garanterad traditionell specialitet" är fortfarande tillåtna, men inte obligatoriska.

Om SUB- och SGB-loggorna ingår mer detaljerade föreskrifter (om färger, storlek, typsnitt) i [bilaga V till kommissionens förordning 1898/2006/EG \(ändrad genom 628/2008/EG\)](#).

Alla loggor finns i tryckdugligt skick på adressen

http://ec.europa.eu/agriculture/quality/schemes/logos/index_en.htm

2.1.5 Användning av en logga ur EU:s system för skyddade beteckningar, då ett livsmedel innehåller en ingrediens med skyddad beteckning

Då ett livsmedel med skyddad beteckning nämns som ingrediens i ett annat livsmedel eller som råvara i mat som serveras i en restaurang kan loggan användas i samband med livsmedlets beteckning under följande förutsättningar:

- mängden av ingrediensen med skyddad beteckning ska vara tillräcklig för att ge livsmedlet eller maträtten en särskild egenskap
- livsmedlet eller maträtten får inte innehålla inte någon ingrediens av samma typ som felaktigt kunde dra nytta av ingrediensen med den skyddade beteckningen (t.ex. ett livsmedel som innehåller såväl renkött från finska Lappland (Lapin Poron liha) som annat renkött)
- det rekommenderas att andelen av produkten med skyddad beteckning i procent anges i samband med livsmedlets eller maträttens beteckning
- av livsmedlet eller maträtten ska tydligt framgå att det/den inte i sig utgör en produkt med skyddad beteckning utan innehåller en sådan

Förpackningen till en förpackad portion färdigmat ska förses med loggan som anger att det rör sig om en skyddad beteckning, om den skyddade formen används om en ingrediens i maten. För att konsumenten inte ska vilseledas i fråga om hela maträttens beteckningsskydd, ska den skyddade beteckningen i fråga fogas till loggan.

Enheten för kemisk livsmedelssäkerhet/Sektionen för livsmedlens sammansättning

Anvisning om tillsynen över skyddade beteckningar för livsmedel

I en restaurangs meny kan man på grund av det knappa utrymmet tillåta ett sådant märkningssätt, där man till maträttens beteckning fogar en asterisk och nedtill på menyn kommer med förklaringen ”I maträtten har använts (den skyddade beteckningen) och loggan som anger vilken typ av skyddad beteckning det rör sig om.

Det är inte motiverat att fästa loggan på dörren till restaurangen eller på pärmen till menyn. Förfarandet i fråga kunde ge den bilden att alla maträtter i restaurangen eller menyn har en skyddad beteckning.

Mer om detta i Kommissionens meddelande (2010/C 341/03): [Riktlinjer för märkning av livsmedel som innehåller ingredienser med ursprungsbeteckningar \(SUB\) och skyddade geografiska beteckningar \(SGB\)](#)

Åtgärder

Om man i tillsynen konstaterar missbruk i användningen av skyddade beteckningar, ska myndigheten förelägga att påskriften och märkningarna rättas till inom en kort utsatt tid (Livsmedelslagen (23/2006), 55 §).

Ikraftträdande

Den här anvisningen träder i kraft 14.10.2019 och ersätter den förra versionen (Livsmedelsverket Eviras anvisning 17049/4, publicerades 24.11.2016).